

дослідником транспортних злочинів О.І. Коробєєвим, який пише, що "дії винних осіб настільки різноманітні, наскільки численні вимоги, що містяться в нормативних актах, котрі регламентують питання безпеки руху та експлуатації транспорту" [1, с. 38]. Це саме стосується і вимог, закріплених у нормативних актах, що регулюють безпеку виробництва.

А.А. Тер-Акопов бачив сутність порушення правил у невиконанні нормативного розпорядження незалежно від того, що воно вимагає: вчинити позитивну дію чи утриматися від негативної бездіяльності. Ставлення до розпорядження – головне, що характеризує порушення правил. Якщо акт поведінки може виражатися в дії і бездіяльності, тоді він не може цілком зводитися ні до того, ні до іншого, а утворює самостійну форму, що включає ознаки і того, і іншого [2, с. 6].

У теорії кримінального права зустрічаються й інші позиції, що відрізняються від думки А.А. Тер-Акопова про самостійну правову природу порушення спеціальних правил поведінки. Так, В.І. Борисов і С.В. Гізімчук, погоджуючись з А.А. Тер-Акоповим щодо певної специфічності порушення правил безпеки, зауважують, що злочинна поведінка особи найчастіше складається із взаємозамінних у часі дії і бездіяльності – форм діяння. Подібна взаємозамінність дії і бездіяльності спостерігається також при порушенні спеціальних правил, що наближає саме порушення спеціальних правил більше до діяння, родового поняття, чим до його окремих форм [3, с. 64].

На думку О.І. Чучаєва, злочини, що посягають на безпеку транспорту, здебільшого вчиняються шляхом бездіяльності, тому що у всіх вивчених ним випадках суди визнавали наявність причинного зв'язку між злочинною бездіяльністю і наслідками, що настали [4, с. 20]. Відповідно до результатів нашого дослідження, практичні працівники визнають причинний зв'язок між порушенням норм безпеки та наслідками взагалі не переймаючись питанням про різновид суспільно небезпечного діяння при порушенні спеціальних правил.

Обґрунтованими є міркування А.А. Тер-Акопова про те, що предмет відносин – це головне, що відрізняє порушення правил як форму поведінки від дії і бездіяльності. Якщо останні відображають ставлення суб'єкта до матеріальних об'єктів і змін, то при порушенні правил на першому місці є ставлення до існуючих нормативів поведінки, ставлення до матеріальних змін опосередковується через ставлення до правових вимог [2, с. 8].

Отже, порушення правил безпеки, будучи відносно новою формою (різновидом) суспільно небезпечного діяння, вимагає окремого дослідження його правової природи і місця серед ознак об'єктивної сторони

складу злочину, оскільки на сьогодні у науці кримінального права існує дискусія щодо означених питань.

Література

1. Коробєєв А.И. Транспортные правонарушения: квалификация и ответственность.– М.: Юрид. лит., 1990.– 128 с.
2. Тер-Акопов А.А. Ответственность за нарушение специальных правил поведения.– М.: Юрид. лит., 1995.– 176 с.
3. Борисов В.И., Гизимчук С.В. Уголовная ответственность за нарушение правил, норм и стандартов, обеспечивающих безопасность дорожного движения.– Харьков: Консум, 2001.– 160 с.
4. Чучаев А. Причинная связь в транспортных преступлениях // Советская юстиция.– 1985.– № 24.– С. 19-20.

УДК 343.346

Багіров С.Р.,
к.ю.н., доцент,
Артемюк Г.В.,
магістрант,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПОКАРАННЯ ЗА НЕОБЕРЕЖНІСТЬ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ: ПОТРІБНА ЗМІНА КОНЦЕПТУ

Основні поняття та інститути чинного кримінального законодавства і теорії кримінального права (форми вини, причинний зв'язок, осудність, покарання тощо) були вироблені наприкінці XVIII – початку XIX ст.ст. і відображали той стан суспільства і розвитку науки і техніки, що був у період до початку науково-технічного прогресу. Сучасна наука кримінального права критично переглядає ці інститути.

Бурхливий розвиток техніки істотно вплинув на наше життя. В другій половині XX – початку XXI ст.ст. умови життя людини в суспільстві зазнали суттєвих змін. Діяльність людини, її праця, побут і дозвілля значною мірою стали визначатися станом техніки, симбіозом людини з машиною.

Під час вирішення проблеми відповідальності все більшого значення набуває питання про те, що саме можна вимагати від конкретної особи. Справа в тому, що людина іноді перебуває на роботі, яка виходить за межі її індивідуальних психофізичних можливостей. Часом люди пра-

цюють на межі своїх можливостей, а обслуговування машин вимагає від них абсолютної чіткості – фізичної і психічної; у людини бувають моменти слабкості, занепокоєння і труднощів, моменти поганого самопочуття, нервового виснаження, ослаблення хворобою тощо. У той же час користування машиною вимагає постійної незмінної чіткості від особи, що її обслуговує.

Людина не завжди встигає пристосуватися до нових умов праці і побуту. Для нашої епохи характерним є не тільки те, що надзвичайно швидкими темпами розвиваються науки, а й те, що скорочується час, потрібний для практичного використання технічних винаходів і наукових відкриттів. От чому проблема адаптації людини до нових умов стає настільки важливою. Темп життя, характер роботи, побуту і відпочинку багато в чому визначаються станом техніки. Право виконує завдання охорони існуючих благ і інтересів; техніка ж часто покликана забезпечити створення благ у майбутньому, тому залишається поза увагою шкода, що завдається чи може бути завдана функціонуванням нової техніки. Тому завдання кримінальної політики полягає, зокрема, в тому, щоб привести деякі інститути кримінального права у відповідність із сучасним способом життя людей, сучасним станом техніки і темпом життя в суспільстві.

Розвиток науки і техніки вимагає нового підходу до вирішення питання про караність необережності. З огляду на зростаючу небезпеку необережних злочинів у сучасному суспільстві, необхідно розв'язати питання, що належить до сфери кримінальної політики, а саме: яку мету переслідує покарання, коли воно застосовується за необережні дії, а, звідси, які покарання в цих випадках мають бути найефективнішими.

У професійній діяльності виникають ситуації, коли суспільно небезпечний результат є наслідком діяльності особи, яка за своїми індивідуальними здібностями і знаннями не могла впоратися з ситуацією, що виникла, а також наслідком того, що неправильно сконструйовані чи запрограмовані автомати не усунули ситуації, які вони повинні були усунути.

Від здібностей людини, швидкості реакції, знань нерідко залежить життя інших людей. Чи повинна вона відповідати тоді, коли вимоги, що до неї ставляться, виявляються вищими за її дійсні можливості? Чи повинен відповідати той, хто доручає особі роботу, з якою вона не в змозі впоратися, і якою повинна бути ця відповідальність?

Видається, що кримінальну відповідальність повинні нести як ті, котрі за своїми знаннями і здібностями не можуть впоратися з роботою,

за яку вони беруться, так і ті, хто доручив їм таку роботу, усвідомлюючи, що підлеглий не має потрібних навичок. Людина, що завдала шкоди суспільству в результаті того, що вона не замислилася над своєю здатністю впоратися з роботою, за яку бралася, повинна відповідати перед суспільством, тому що подібного роду "діяльність" не тільки загрожувала, а й фактично завдала суспільству великої шкоди. Її вина полягає в тому, що вона не набула необхідних знань, взялася за справу чи обійняла посаду, для виконання якої вона не підходить. Передбачення конкретних наслідків може виявитися за межами можливостей певної особи, однак ця особа повинна нести кримінальну відповідальність, якщо вона взялася за виконання обов'язків і функцій, неналежне виконання яких могло призвести і призвело до настання суспільно небезпечних наслідків.

Але чи здатна загроза кримінальним покаранням стимулювати бажану для суспільства поведінку в таких випадках? Які повинні бути цілі, завдання і заходи покарання за необережно заподіяний результат? На нашу думку, заходи покарання за необережні злочини повинні, насамперед, ефективно запобігати повторне вчинення таких злочинів.

Оскільки йдеться про осіб, які за своїми особистими властивостями не здатні впоратися з роботою, за яку вони взялися, інтереси суспільства і здоровий глузд вимагають усунути їх від цієї діяльності. Покаранням у цих випадках повинна бути заборона займатися певною професійною діяльністю (пілота, водія, архітектора, лікаря, інженера тощо). В залежності від обставин справи й характеристики особи означена заборона може бути реалізована в такі способи: 1) назавжди; 2) на певний строк; 3) до складання спеціального іспиту. Позбавлення волі за необережні злочини варто призначати лише у виняткових випадках.

УДК 343 (043.2)

Вольинский О.В.,
адвокат,
г. Киев, Украина

ПРИНЦИП ЗАКОННОСТИ И ПРИНЦИП ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТИ В УГОЛОВНОМ ПРАВЕ КАК ПОЛИТИЧЕСКАЯ РЕАЛЬНОСТЬ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА

Особенностью уголовного законодательства Украины является то, что в УК Украины отсутствуют статьи, которые прямо закрепляли бы на